06/03/2022

Μαριούπολη: Η στρατηγικής σημασίας «πόλη της Παναγίας» και η ελληνική ιστορία της

/ Επικαιρότητα

Στο επίκεντρο των ρωσικών επιχειρήσεων στην Ουκρανία, βρέθηκε από τη πρώτη στιγμή η Μαριούπολη. Η πόλη που θα συνδέσει από ξηράς τις αποσχισθείσες περιοχές της Ουκρανίας Ντονέσκ και Λουχάνσκ με την Κριμαία…

- Της Δέσποινας Σωτηρίου

Η Μαριούπολη είναι πόλη της Ουκρανίας στην περιφέρεια Ντονέτσκ και λιμάνι στην Αζοφική Θάλασσα και ο πληθυσμός της πλησιάζει τους 500.000 κατοίκους.

Η πόλη απέκτησε το σημερινό της όνομα το 1778, όταν το μεγαλύτερο μέρος των ελληνόφωνων και ταταρόφωνων ορθοδόξων της Κριμαίας αναγκάστηκαν να αποχωρήσουν από την Κριμαία και να εγκατασταθούν στη νοτιοδυτική Ρωσία.

Το όνομα της βγαίνει από το “πόλη της Μαρίας”, δηλαδή της Παναγίας, και

υπήρχε από τότε μέχρι τα χρόνια του Στάλιν, όπου άλλαξε σε Ζντάνοφ. Πριν μερικά χρόνια, επανήλθε η επίσημη ονομασία “Μαριούπολη”, όπως για παράδειγμα και στην Πετρούπολη (Λένινγκραντ). Στη Κριμαία οι Έλληνες είχαν πάει τους προηγούμενους αιώνες από διάφορες περιοχές (Πόντος, Ήπειρος, Θράκη, Μακεδονία κ.λπ).

Αναφορές από τον Τσέχωφ

Ο Α. Π. Τσέχωφ περιγράφει τους Έλληνες της Αζοφικής στο «Ενα σκίτσο του ταξιδιού» το 1887, ως εξής: «Στο πλήθος στο μοναστήρι – στις όχθες του ποταμού Ντονέτς, στους πρόποδες του Ιερού Όρους- έπιανε το μάτι μια πολύχρωμη σειρά με τους Έλληνες της Μαριούπολης. Που ήταν αγρότες, δυνατοί και στοργικοί και δεν έμοιαζαν καθόλου μ’ εκείνους τους παλιοκαιρινούς εκφυλισμένους συμπατριώτες τους που γεμίζουν τις νότιες παραθαλάσσιες πόλεις μας».

Η Μαριούπολη μαζί με τα γειτονικά χωριά αποτέλεσε ξεχωριστή ελληνική διοικητική περιφέρεια από το 1810 έως το 1873. Μάλιστα μέχρι το 1859 απαγορευόταν να εγκατασταθούν στην ελληνική περιοχή της Μαριούπολης άτομα άλλης εθνικότητας.

Σταδιακά ο πληθυσμός της πόλης αυξήθηκε, ιδίως προς τα τέλη του 19ου αιώνα, μετά και την σιδηροδρομική της σύνδεση με την Γιουζόφκα. Τότε αναβαθμίστηκε σε σημαντικό εμπορικό και πολιτιστικό κέντρο της περιοχής, ενώ το λιμάνι της έγινε το δεύτερο μεγαλύτερο στη νότια περιοχή της Ρωσικής Αυτοκρατορίας, μετά από αυτό της Οδησσού. Αντίθετα, γνώρισε την ύφεση κατά τις περιόδους της Φεβρουαριανής Επανάστασης του 1917 και του Ρωσικού Εμφυλίου. Σημαντικές καταστροφές γνώρισε την περίοδο του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, όταν κατελήφθη από τους Γερμανούς (8 Οκτωβρίου 1941).

Η σημασία της

Το 2014 όταν οι φιλορώσοι αυτονομιστές κατέλαβαν διάφορες ζώνες στο έδαφος της Ουκρανίας, δεν άγγιξαν την Μαριούπολη. Τώρα αυτή η περιοχή εάν καταληφθεί θα επιτρέπει στη Μόσχα να συνδέσει την Κριμαία, την οποία έχει προσαρτήσει, με τα εδάφη των θυλάκων των αυτονομιστών και να εξασφαλίσει τον πλήρη έλεγχο στην ακτή της Αζοφικής Θάλασσας.

Τι σημαίνει αυτό; Η Ρωσία θα έχει τον πλήρη οικονομικό έλεγχο της θάλασσας και θα μπορεί να ασκεί ισχυρότερες πιέσεις στην ουκρανική κυβέρνηση.

Έλληνες ακόμη παραμένουν…

Σύμφωνα με την απογραφή του 2001, οι Έλληνες –ρωσόφωνοι πλέον κατά

πλειονότητα– ανέρχονταν σε 93.000. Ωστόσο οι ίδιοι υποστηρίζουν ότι ο πραγματικός τους αριθμός φτάνει τα 150.000 άτομα, εφόσον πολλοί δεν δήλωσαν την πραγματική τους εθνική ταυτότητα εξαιτίας του φόβου και της μετασοβιετικής εθνικής ανασφάλειας.

Οι ελληνικές κοινότητες είναι διάσπαρτες σε όλη την έκταση της χώρας, με κύρια περιοχή συγκέντρωσης την περιφέρεια της Μαριούπολης, όπου τα πρώτα είκοσι χωριά των μεταναστών του 18ου αιώνα έχουν διπλασιαστεί.

Τα γεγονότα που έγιναν στην Ουκρανία από το 2014 δημιούργησαν πολλά προβλήματα στον ελληνισμό της περιοχής αυτής, με ένα τμήμα του πληθυσμού βρέθηκε στα εδάφη των αυτονομιστών.

Τα ελληνικά χωριά Σαρτανά, Τσερμαλίκ, Ταλακόφβα, Κιριλόφκα, Ραζντόλνιε-Καράκουμπα κ.ά βρίσκονται ακριβώς πάνω στη γραμμή των συγκρούσεων από την ουκρανική πλευρά.

Και κάποια ελληνικά χωριά, όπως η Στύλα και το Χούταρ-Πετρόφσκογο, βρίσκονται στην άλλη πλευρά των ρωσόφωνων αυτονομιστών της ονομαζόμενης «Λαϊκή Δημοκρατία του Ντονέτσκ» (DNR) που βρίσκεται υπό πλήρη ρωσικό έλεγχο και ήδη αναγνωρίστηκε ως ανεξάρτητο κράτος από τη Μόσχα.

Μακρά ιστορία

Ο ελληνισμός στην περιοχή της Αζοφικής έχει μακρά ιστορία. Η αρχαία Ταυρίδα, η περιοχή δηλαδή της σημερινής Κριμαίας κατοικήθηκε από Έλληνες από τον 6ο με 7ο αιώνα πΧ. Μετά από τόσους αιώνες και παρά τους πολέμους, τις δυσκολίες και τις διώξεις που υπέστη από το σταλινικό καθεστώς, ο Ελληνισμός της Αζοφικής παραμένει ένα δυναμικό κομμάτι της σημερινής Ουκρανίας.

Φωτογραφία: The Skhidnyi district of Mariupol, Ukraine, on Jan. 13.

Photographer: Christopher Occhicone/Bloomberg